

L'arquitectura que vol tocar el cel

Text > GERARD BAGUÉ, director

Una de les grans preguntes que s'ha de fer un arquitecte és si construeix per deixar una obra creativa pròpia, una empremta genuïna, o segueix el camí de la funcionalitat, de l'adaptació a les necessitats de la gent, dels recursos disponibles, renunciant en part al seu geni creatiu (o, si més no, reconduint-lo pel benefici col·lectiu). Com que resulta que una de les meves pel·lícules preferides, *The Fountainhead* (*La deu*, de King Vidor, de l'any 1949), tracta d'un arquitecte genial (ni més ni menys que Gary Cooper) que vol aixecar un gratacel innovador que toqui el cel, l'elecció no resulta —ni per a mi ni per als arquitectes— tan evident ni fàcil. Cooper encarna un avantguardista que vol trencar amb els convencionalismes i exhibir un geni creatiu que no admet barreres. Les primeres vegades que vaig mirar el film, jo no sabia que la pel·lícula es basa en una novel·la d'Ayn Rand, una autora que va popularitzar la doctrina neoliberal, sobretot a partir d'*Atlas Shrugged*, traduïda com *La rebel·lió d'Atlas*. S'han venut milers d'exemplars d'aquesta obra, i és encara una referència entre un determinat públic de dretes. Ramon Cotarelo ha estudiat aquesta autora, adora el film, i reconeix que la qualitat literària de *The Fountainhead* és molt superior al totxo de més de mil pàgines d'*Atlas Shrugged*. De totes maneres, a les dues novel·les es pot detectar l'admiració pel superhome nietzscheà, l'aposta per la individualitat en contraposició amb la massa, que sempre vol aixafar les idees més potents i innovadores. Perquè ens fem una idea de per on van els trets, els projectes d'aquest arquitecte avançat al seu temps s'assemblen sospitosament als de Frank Lloyd Wright, que no va deixar utilitzar els seus projectes reals en el film. Rand creu que el capitalisme és l'únic sistema econòmic que permet que l'ésser humà exploti tota la seva potencialitat i la força del seu enginy. Hi ha una crítica al socialisme, a la religió, i fins i tot a l'altruisme. La ideologia de fons d'aquest film fa una mica de rabieta, ho reconec, però és una gran obra cinematogràfica, en gran part per la tasca del director.

Com a contrapès d'aquest clàssic, us recomano la sèrie nòrdica *The Architect*, una distopia sobre una jove arquitecta que es veu obligada a viure en una plaça de garatge reconvertida en infrahabitatge a causa de l'augment dels preus del lloguer. Gràcies a la seva desgraciada circumstància, obté la inspiració necessària per guanyar un concurs municipal d'habitatge social amb una idea revolucionària: rehabilitar els pàrquings subterranis abandonats (en el seu futur distòpic només tenen cotxe els superrics) en una mena d'habitatges-nínxols per a gent humil. L'arquitecta mai no acaba de tenir clar si amb aquest projecte ajuda la gent pobre a tenir un aixopluc mínim o si en realitat fa el joc al capitalisme, contribuint a legitimar un habitatge infrahumà.

En aquesta sèrie sí que es planteja clarament el compromís dels arquitectes amb la societat i la incidència dels seus projectes en el benestar de la gent. Entre els arquitectes genials que volen tocar el cel i els que són capaços de fer la viu-viu pels budells del capitalisme hi deu haver un terme mitjà, un espai en què el fons i la forma, la necessitat i la virtut, es donin la mà.

>> Programa de mà de *The Fountainhead*, de King Vidor.